

Минбаев Советбек Аблазовичтин 12.00.01 – мамлекеттин жана укуктун тарыхы жана теориясы; мамлекет жана укук жөнүндөгү окуулардын тарыхы адистиги боюнча “Кыргыз Республикасынын Ички иштер органдарынын лицензиялык-уруксат берүүчүлүк ишмердүүлүгүнүн укуктук негиздери (тарыхый-укуктук аспектилери)” аттуу темада жазылган кандидаттык диссертациясына илимий жекетчисинин

П И К И Р И

Минбаев Советбек тарабынан сунушталган илимий изилдөөсүнүн темасы актуалдуу, коомдук коопсуздукту жана коомдук тартипти камсыз кылуу мамлекеттин эң маанилүү милдеттеринин бири. Мамлекет жана коом үчүн олуттуу коркунуч - бул кылмыш жана башка мыйзамсыз аракеттерди жасоо. Уюшкан кылмыштуулуктун, ошондой эле курал-жарактарды, жардыргыч заттарды жана башка объектилерди колдонууга байланыштуу кылмыштардын өсүшү өзгөчө тынчсызданууну жаратат, аларды туура эмес пайдалануу коомдук тартипке, мамлекеттик, коомдук жана жеке коопсуздукка чоң коркунуч келтирет.

Биздин мамлекетте 2005-2010-жылдары курал-жарактарды, жардыргыч заттарды колдонууга, жеке детективдерди ишке ашырууга жана коопсуздук иш-аракеттерине байланыштуу кылмыштардын олуттуу секирик менен мүнөздөлөт. Ички иштер органдарынын лицензиялык-уруксат берүү иштери боюнча бөлүмдөрүнүн ишин мүнөздөгөн статистика, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети тарабынан берилген статистикасы буга ачык далил. Демек, Кыргыз Республикасында жыл сайын ок атуучу куралды, газ жана травматикалык куралдарды колдонуу менен жасалган кылмыштардын саны көп. 20017-жылы Кыргыз Республикасынын аймагында курал колдонуу менен жасалган кылмыштардын саны 246 кылмышты түзсө, 2018-жылы 160 кылмыш, 2019-жылы 204 кылмыш, 2020-жылы 200 кылмыш жасалган.

Белгилей кетсек, курал колдонуу менен жасалган бети ачыла элек кылмыштардын пайызы жогору.

Акыркы жылдары жардыргыч заттарды колдонуу менен террордук актылардын коркунучу кескин көбөйдү.

Ушундай шартта, лицензиялык-уруксат берүүчү режимдердин укуктук жөнгө салынышын өркүндөтүү жана ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдардын, анын ичинде ички иштер органдарынын ишин лицензиялоо жана уруксат берүү ишинин натыйжалуулугун жогорулатуу көйгөйү уламдан-улам курч болууда. Айрыкча, лицензия берүүчү жана уруксат берүүчү иш-чараларга курал-жарак, жардыргыч заттар, жеке детектив жана коопсуздук иштери сыяктуу объектилерге көзөмөлдү күчөтүү зарылдыгы өсүүдө.

Лицензиялоо жана уруксат берүүнүн иш жүзүндө максатка ылайыктуу жана натыйжалуу жүргүзүлүшүнө ушул чөйрөнү жөнгө салуучу учурдагы мыйзамдык жана ведомстволук ченемдик укуктук актылардын өркүндөтүлбөгөндүгү, ошондой эле бул жааттагы негизги теориялык концепциялардын ар кандай чечмелөөлөрү жардам бербейт.

Кыргыз Республикасынын аймагында каралып жаткан мамилелерди жөнгө салуучу ченемдик укуктук актылардын көлөмү, анын ичинде курал-жарак сатуу, жеке детектив жана коопсуздук иш-аракеттери, жарандардын, курал-жарак менен юридикалык жактардын ортосунда пайда болгон укуктук мамилелерди так жана жетиштүү жөнгө салбайт. Жеке детективдик же коргоо иши, экинчи жагынан, лицензия жана уруксат берүүчү ушул иштин түрлөрүн көзөмөлдөгөн ички иштер органдары мыйзамдарга тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүүнү талап кылат.

Жаңы ченемдик укуктук актылардын кабыл алынышына байланыштуу олуттуу өзгөрүүлөр мамлекеттик органдардын жана ички иштер органдарынын, айрыкча лицензиялык-уруксат берүүнүн көптөгөн теориялык жана практикалык аспектилерин түшүнүүнү өзгөртөт. Ушуга байланыштуу, иш жүзүндө, каралып жаткан чөйрөдөгү негизги түшүнүктөрдүн ар кандай чечмелөөлөрү лицензиялоо жана уруксат берүү иш-аракеттеринин максаттуулугуна жана натыйжалуулугуна терс таасирин тийгизет. Ченемдик-

укуктук актыларды колдонуу, практиканы өркүндөтүү максатында кошумча илимий иштеп чыгууларды талап кылат.

Бүтүндөй ички иштер органдарынын иликтенип жаткан ишин теориялык жактан жетиштүү иштеп чыгууга көңүл буруу керек. Мунун негизги себептери болуп: биринчиден, ички иштер органдарынын ишмердүүлүгүн лицензиялык-уруксат берүү чөйрөсүндө укуктук мамилелердин өнүгүү динамикасы, экинчиден, изилденип жаткан чөйрөдө бир катар жаңы ченемдик-укуктук актылардын кабыл алынышы, кошумча иштеп чыгууну талап кылган тиешелүү бөлүмдөрдүн жана кызматтардын ишин өркүндөтүү үчүн аларды түшүнүүгө жана чечмелөөгө байланыштуу муктаждыктын пайда болушу эсептелинет.

Бул көйгөйлөрдү чечүүдө теоретикалык-укуктук илимдин ролу абдан жогору. Анткени жогоруда саналып өткөн көйгөйлөрдү аныктоо, талдоо, салыштырма-изилдөө жүргүзүү менен теоретикалык-укуктук илим - бул милдеттерди чечмелөөгө кудуреттүү.

Изденүүчү Минбаев Советбек тарабынан сунушталган диссертациялык изилдөөнүн предмети болуп Ички иштер органдарынын бөлүмдөрүнүн лицензиялык-уруксат берүүчүлүк ишмердүүлүгүн жөнгө салуучу мыйзам ченемдери саналат.

Диссертациялык изилдөөнүн илимий жаңылыгы болуп Кыргыз Республикасынын ички иштер органдарынын лицензиялык-уруксат берүүчүлүк тутумунун теоретикалык жана практикалык маселелери Кыргыз Республикасынын укуктук илимине биринчи жолу диссертациялык изилдөө болуп киргизилип жаткандыгы эсептелинет. Бул иш ички иштер органдарынын лицензиялык-уруксат берүүчүлүк бөлүмүнүн ишмердүүлүгүн уюштуруу менен байланышкан көйгөйлөрдү изилдөөнүн тобу болуп саналат. Мында мыйзам өндүрүшүндөгү боштуктар жана аларды чечүүнүн так укуктук жолдору аныкталган.

Диссертациялык изилдөөдөгү сунушталган жоболор, тыянактар Кыргыз Республикасында ички иштер органдарынын укук колдонуу

практикасында, бул чөйрөдөгү изилдөөлөрдө, окуу процессинде, жана атайын курстарда колдонулушу мүмкүн. Диссертациядагы сунуштар мамлекеттин ички иштер органдарынын лицензиялык-уруксат берүү тутумунда артыкчылыктуу багыттарын аныктоодо, мыйзам чыгаруу саясатын иштеп чыгууда алардын негизги багыттарын аныктоодо колдонулушу мүмкүн.

Илимий жетекчи катары, жыйынтыктап айтканда, бул диссертациялык изилдөөнү өз алдынча аякталган илимий эмгек катары бааласак болот жана ачык коргоого татыктуу деп эсептеймин.

Минбаев Советбек Аблазовичтин диссертациялык изилдөөсү Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялык Комиссиясынын диссертациялык эмгектерге койгон талаптарына толугу менен жооп берет жана дал келет деп эсептейм.

Жогорудагыларды эске алуу менен Минбаев Советбек Аблазовичтин 12.00.01 – укуктун жана мамлекеттин теориясы жана тарыхы; укук жана мамлекет жөнүндө окуулардын тарыхы адистиги боюнча “Кыргыз Республикасынын Ички иштер органдарынын лицензиялык-уруксат берүүчүлүк ишмердүүлүгүнүн укуктук негиздери (тарыхый-укуктук аспектилери)” аттуу темада жазылган кандидаттык диссертациясын юридика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын ыйгарууга татыктуу.

Илимий жетекчи, ю. и. д., профессор: Сманалиев К. М.

Ю.и.д., профессор К. М. Сманалиевдин колтамгасын тастыктаймын.

